

სამშობლო

№ 368

გაზეთის ფასი: წლიურად 9 მან., ნახევარი წლით 5 მ., თვიურად 4 აბ ცალკე ნუმერი ერთი შაური დამატებით 7 კ. წლიური ხელის მომწერლებს გაზეთის ფასი შეუძლიათ ნაწილნაწილად გადაიხადონ. ხელის მოწერის დროს 4 მ., დანარჩენი კიდევ ნაწილნაწილად	განცხადების ფორმის წესები: ხელულებრივი სტრიქონი პირველ კვადრანტში პეტრიტი დარს 15 კ., უკანასკნელში 10 კ. სხვა ადგილებიდან კვადრანტის გარეშე მიღებულ განცხადებათა ფასი: სტრიქონი პეტრიტი ტექსტის წინ 30 კაპ., უკან 20 კაპ. გლოვიარო განცხადების დაბეჭდვა თითო-ჯერ ნაშუადღევს 2 საათ. ღირს 4 მ. 2 საათს შემდეგ 5 მან.
---	---

სოციალდემოკრატიული საპარტიო და სალიბერალური გაზეთი.

ელექტრო „რადიუმ“ თეატრი

ორშაბათიდან, 30 მაისიდან ახალი პროგრამა.

გოგონის პროგრამა 39 პ.

სინილისის მხილება.

დრამა ოთხ ნაწილად, მაქსიმოვის მონაწილეობით.

ანონსი: ორშაბათიდან, 2 ივნისიდან ახალი პროგრამა

კაბე შურნალი 343. მიმდინარე ამბები.

ნავთისა და მილიონების სამეფოში. მკურნ სერა 4 ნაწილად ემდგომი.

ელექტრო „ამპირი“ თეატრი

ორშაბათიდან, 30 მაისიდან ახალი პროგრამა.

გოგონის პროგრამა 40 ა. მიმდინარე ამბები.

ნამი სისხლისა.

დრამა 5 ნაწილად ცნობილ მისიამ ქალის ესპერის მონაწილეობით.

ანონსი: ორშაბათიდან, 2 ივნისიდან ახალი პროგრამა.

პროგრამა გოგონის, მიმდინარე ამბები.

სიეგარულის ტანჯვა. 4 ნაწ. ურდასკის მიერ დადგენილი მხატვრული კინო დრამა. შოსკოვის თეატრის მონაწილეობით.

ბ. ნ. ი. მისეუნიანისა და ქ. ზაზუნიაშვილის მონაწილეობით.

ადგილების ფასი „ამპირს“ და „რადიუმში“: ლოკა 85 კაპ., 1 ადგ. 75 კაპ., 2, 50 კაპ., 3, 30 კაპ. მოწაფეთათვის: 2 ადგ. 30 კაპ.; ჯარის კატათვის მესამე ადგილი 20 კაპ.

ქალაქი ქუთაისი.

ქალაქის თეატრი.

სუთუაგათს, 2 ივლისს გაიგართება

მოსკოვის სამხრეთ-დასავლეთი თეატრის დამსახურებული მსახიობის

თავ. ა. ი. სუბხათაშვილის-იუჟინის

სალამო-მეჯლისი

წიკითხავს ლექციას თეატრის მნიშვნელობაზე და სხვადასხვა სცენებს და მონოლოგებს საკუთარს, შექპირის და სხვათა მწერალთა თხზულებიდან. დასაწყისი საღამოს 9¹/₂ ბილეთები ამ თავით-ვე იყიდება თეატრის კა. საში.

უმალესი კურსდამთავრებული ჯგუფი
აგზაღებს
მოაწოდებს საშუალო სასწავლებელთა ყველა კლასებისათვის და აგრეთვე სხვადასხვა მოწოდების მისაღებად გამოცდებისათვის. პირობების გაგება შეიძლება საღამოს ყოველ დღე შემდეგი მისამართით: თბილისის ქ. სახლი გიორგი გურგენიძისა. თ.

გაგონილი განსავლელი
სტუდენტი ამზადებს მოწაფეთ ეგვლას სასწავლებლისთვის ხელმისაწვდომ ფასებში.
მისამართი: ვახ. „სამშობლოს“ რედაქცია.

მეჩივი გაბრიელ იოსების ძე **გოგონის** ელექტრისისა და სინათლის კაბინეტი. შინაგანი ნებართვა და გენერალ ავთო-მეჩივის მიღება დღის 9—12 საათ. საღ. საათ. 6—8 ალექსანდრეს ქ. საკუთარი ს. თ.

მეჩივი გულინი. ელის, ქვირის და ყურების ლეზიონებს ავთომეჩივს ნაშუადღევს 2—3 საათამდე, საღამოს 6—8 საათამდე; ვირის გარდა. თბილისის ქუჩა № 70, სახლი ქიზისოვა ჯგუფიძისა. 10

მეჩივი ვალვა კოკოჩავილი იღებს ბავშვთა და შინაგან სნეულებიან ავთომეჩივებს ნაშუადღევს 1—3 საათ. და საღამოს 6—8 საათ. თბილისის ქუჩა, ნიკარაძის № 14. 46. ტელეფონი № 87

მეჩივი მ. მ. კოხჩიძე უტრის ყვავილს, უკეთეს ნემსებს, ეხმარება მშობიარეთ და აძლევს ავთომეჩივთ რჩევა-დარიგებას ოველ დროს. ალექსანდრის ქუჩა, სუ. თეოდორაძის სახლი, ფილიპოვის მღაზისი პირდაპირ.

მეჩივი ი. ნარმაძიძე ქალაქ. საავთომეჩივოს ორდინატორი. იღებს კანის, ვენერიულ და სიფილისიან ავთომეჩივებს (სისხლში შესწმა „606“ და „914“) დღით, 12¹/₂ საათ. საღ. 6—8 საათ. მისამართი: ლევაშოვის ქუჩა, ალიბეგოვის სახ. ტელეფონი № 135. თ.

მეჩივი ა. მ. ასათიანი. რადკანცელ სამსახურის გამო ესენტივში გაწვევის მინერალურ წყლებს ჯგუფის ექიმად მან ავთომეჩივების მიღება 1 ავსტრალიის ქუჩაზე.

30 მაისს ნაშუადღევს 1 საათზე გარდაიცვალა

ელენე ნიკოლოზის ასული ხლებნიკოვისა,

რასაც აუწყებენ ნაცნობთ ვეგენია ნიკოლოზის ასული აგტე და განსვენებულს უახლოესი მეგობრები. პანაშვიდი ყოველდღეს, საღამოს 7 საათზე. გამოსვენება 2 ივნისს, ნაშუადღევს 5 საათზე. (პირველი შესახვევი 194 ძველი თბილისის ქ. ლალიაშვილის სახ.) 1—1

ქუთაისის ქართული დრამატული საზოგადოების გამგეობა ამით აუწყებს საზოგადოებას რომ ხუთშაბათს, 2 ივნისს, ღამის 12 საათსე, ჩვენს მკერფასი თანამემამულის თ-დი

ბ. ი. სუბხათაშვილის

პატრესაცემოდ საზოგადოებო კლუბში გაიმართება

ნაღივი

ყოველი დამსწრე მამაკაცი იხდის 12 მანეთს, მანდილოსანი — 6 მანეთს. ვისაც სურს დაესწროს უნდა ამთავითვე ჩაეწეროს დრამატული საზოგ. გამგეობის კანტორაში და გადაიხადოს ხვედრი ფული. 3—2

განცხადება.

ვაუწყებ პატივცემულ ჩემს მუშტრებს და ქუთაისის საზოგადოებას, რომ ვინაიდან ამ ბოლო დროს ჩემი ჯანმრთელობა საგრძნობლათ შეიღავნა, იმულებული ვარ 1888 წლიდან დაწყებული ფქვილით ვაჭრობა შევწყვიტო, როგორც კი გავეიდი იმ ფქვილს, რომელიც ამჟამად მაქვს მიღებული. ამიტომ ვსთხოვ ჩემს მუშტრებს, რომ ეცადონ სხვა რომელიმე წყაროების გამოძიებას ფქვილის საშოვნელად, რათა ქუთაისის საზოგადოება დაკმაყოფილებულ იქნეს ამ უსაჭიროესი საზოგადოებით.

პატივისცემით ფაჩილის მოვაზაჩი 3—2
მიხეილ მოვიაშვილი.

ქუთაისის ერთ-ერთ საშუალო სასწავლებლის უფროსი კლასის **რუსული ენის მასწავლებელი** (ტომით რუსი) რჩება რა საზოგადოებრივად ქუთაისში,

ამზადებს მოწაფეებს

საშუალო სასწავლებლის ეგვლას კლასებისათვის, **სემინარად პირველ კლასში.**

მისამ რთი: ძველი თბილისის ქუჩა, სახლი წინამძღვაროვისა. პირდაპირ მოლაპარაკება ნაშუადღევს 2—5 საათამდე. 6-1

მსოფლიო ომი.

დევნაები.

უმაღლესი მთავარსარდლის შტაბისა. დასავლეთის ასაკაზი. 30 მაისი. მიღებული ცნობების მიხედვით, რუსის ჯარის წინსვლა ვოლინიში, გალიცისა და ბუკოვინაში გუშინ გრძელდებოდა ახალი წარმატებით. ავსტრიელთა ჯარმა დიდი ზარალი ნახა ტყვეების გარდა მამაკაცი იერიშების შემდეგ ჩვენ დაგვიჩა ათასობით ტყვე და სხვადასხვა საშინელო დავა, რომლის რაოდენობის გამოკვლევა ჯერჯერობით შეუძლებელია. მაგალითად, ერთ ალაგას აღებულ ავსტრიელთა სიმაგრეებიდან ჩვენ წამოვიღეთ 21 პრივეტორი, 2 ქარაუანი ურმებისა, 29 მოძრავი სიმაგრეული 47 ტყვიის მფრქვეველის საზიდავი, 12000 ფუთი ეკლიანი მათეული, 100 ბეტონის მორი, 7 მილიონი ბეტონის ოთხკუთხედი, 100,000 ფუთი ნახშირი, დიდი საწყობები სასროლი მასალისა, ბევრი თოფი, სამოსი და სხვა ქონება. მეორე ალაგას ჩვენ წამოვიღეთ 3 მილიონი თოფის ტყვია, 300 კოლოფი ლენტის ტყვიის მფრქვეველისა. 200 ყუთი ხელის ყუმბარა, 1000 მთელი თოფი, 4 ტყვიისმფრქვეველი, 2 საარტილერიო მანძილის საზომავი, ერთი ახალი ნორტანის ქა (მოძრავი მანქანა, რომლის საშუალებითაც სასმელ წყალს იღებენ მიწიდან). ამ დიდძალი მასალის წამოღება იმას ამტკიცებს, რომ ჩვენ მიერ იერიშები დროზე იყო მოტანილი მოპირდაპირის წინააღმდეგ. გუშინდელ ბრძოლაში ტყვეთ ვიღვეთ ხელში ერთი გენერალი, 490 აფიცერი,

35000 ჯარისკაცი, 30 ზარბაზნი, 13 ტყვიის მფრქვეველი და 5 ყუმბარის მტყორცნი. ამჟამად უკანასკნელ ბრძოლაში წამოყვანილია სულ ერთი გენერალი, 1649 აფიცერი, 106,000 ჯარისკაცი, 124 ზარბაზნი, 180 ტყვიისმფრქვეველი, 98 ყუმბარის მსროლელი.

კავკასიის ასაკაზი.

ოსმალების მიერ განმეორებითი იერიშები კვანტანიდან რუსთა სიმაგრეების წინააღმდეგ მოგერებულ იქნა, მტრისთვის დიდი ზარალით. რუსთა თხრილების წინ ოსმალთა მრავალი ლეში ყრია. გუმიშხანის მიმართულებით რუსებმა დაიპყრეს პირველი ხაზი მოწინააღმდეგისა. დიარბეჭირის მიმართულებით რუსებმა წინ წაიწიეს, წამოიყვანეს ტყვეები და წამოიღეს ზარბაზნის ტყვიის ყუთები.

ქურნალ-გაზეთებიდან.

ჩრდილოეთის ფრონტზე პირველი ხაზის თხრილები რუსებმა ადვილად დაიკავეს. დანარჩენ ადგილებში ავსტრიელები სასტიკწინააღმდეგობას აუწყვენ. ბრძოლა უმეტეს ნაწილად ყუმბარებით ხდება.

მიხაილოვსკის აზრით, გალიციაში რუსთა წინსვლას ავსტრიელები ვერ შეაჩერებენ.

ენვერ ფაშის ბრძანებით, გალიციაში ჯარის 3/4 სივასკენ გამოუგზავნიათ.

რუსების შეტევის გალიციის ასაკრებით პარიზსა და ლონდონში კარგი შთაბეჭდილება მოუხდენია. პრესა აღნიშნავს, რომ რუსების შეტევა გამოაკეთებს საქმეს იტალიის, ვერდენისა და ინგლისის ასაკრებებზე.

პორტუგალიას გერმანიის რამდენიმე სამხედრო გემი ჰყავდა დატყვევებული. ახლა გადაუშვევია, ეს გემები იტალიის განკარგულებაში გადასცეს, რისთვისაც შესაფერ ფასს მიიღებს. პორტუგალიის განზრახვას ბერლინი დიდი აღშფოთება გამოუწყევია.

გალიციაში რუსები 50 ვერსის მანძილზე შეჭრილან ავსტრიის მიწა-წყალზე.

კონენპაგენიდან იუწყებიან, რომ 23 მაისს, საზვერა გემს შეუშინებია გერმანიის დიდი ფლოტი, რომელსაც თან ხლებია გაფუჭებული ჯავშნიანი კრესერი „ზეიდილიცი“.

სოლუნთან ბულგარელები ფრანგების პოზიციებს სასტიკად უშენდენ.

ბუქარესტიდან იუწყებიან: ფელდმარშალი მაკენზენი, რომელიც ამას წინად სკოპლეში იყო, ახლა ვალონდოვოში გადასულა, სადაც იმყოფება ავსტრო-გერმანულ-ბულგარელთა შერეული ჯარი გენერალ პალეციის სარდლობით. პალეცის აქვს მინდობილ მონასტარისა და გეგელის ოპერაციების წარმოება.

კუტანჯევის ჯარი, რომელიც დღემდის ბულგარეთის სამხრეთ საზღვართან იდგა, ავსტრიის შტაბის განკარგულებით, ნიშნად გადაუყვანიათ.

ბულგარულ გენერალ ფედოროვის ჯარისთვის ავსტრო-გერმანელებს 15 პოლიკი მიუმატებიათ და ვიდენსკენ დაუძრაეთ.

ფორტ რუპელის აღება გერმანია ბულგარელების მიერ სოლუნზე საერთო შეტევის წინამორბედიოა, სწერს „ქურნალ დე-ბალკანე“.

გერმანიაში თანდათან ძლიერდება ბეთმან პოლიციის საწინააღმდეგო ოპოზიცია. ბე-

წაფე რეალური სასწავლებლის მესამე კლასისა) თოფი უსვრია და თავი მოუკლავს, მიწზე გამოუჩივრებელია

● შაბათს, 28 მაისს, ადგილობრივ თეატრში გ. ლახინიშვილის მეთაურობით გაიმართა სუბმათაშვილის "ელატი" გამართა ლიტერატურული გასამართლება.

● ქუთ. რეალურ სასწავლებელში უკვე დაიწყო სასაფლაო სამეურნეო ინსტრუქტორთა კურსები მეცადინეობა გასტანს რამდენსამე დღეს.

● მთავრობის განკარგულებით, ომისგან გამოწყვეთ სიძვირის გამო, ქუთ. გუბერნიის სახელმწიფო სამმართველოების მოხელეთ მიეცეთ მომართული ჯამაგირი, რომელიც ამ დღემდე უკვე დაუბრუნებიათ.

● სენაჯის მაზრის უფროსი დღემდე ატყობინებს ქუთ. გუბერნატორს, რომ 30 მაისს, ს. ბანძიდან დ. აბაშას მიმავალ მგზავრს ებრაელს მოსე აჯიაშვილს ს. ეფიეთის მხლობლათ ავაზაკები თავს დაესხნენ და წაართვეს 860 მან. და ამასთანავე გაიტაცეს 17 წლის ვაჟი მოსე აჯიაშვილისა.

● გუშინ, დილით, სასაფლაო სამეურნეო აშქერი ინსტრუქტორები პრაქტიკისთვის წავიდნენ ს. ქვიტირში.

● მფის ნაცვლის კანცელარია ატყობინებს გუბერნატორს და ოლქის უფროსებს, რომ გამოუცხადონ სოფლის აგრონომი, შეკრბონ სტატისტიკური ცნობები მოსავლის შესახებ და წარუდგინონ მფის ნაცვლის კანცელარიაში.

● რედაქციამ მიიღო მაისის მორიგი მე 9 ნომერი თურნალი „სტორებისა“. თურნალი შინაარსიანათა შედგენილი.

მოწმე: არა, ტყვილია. მოწმე ხამტარია.

დამკვეთი: სად მიდიოდა ის 1/2 კამსაფეთო გადასახადი?

მოწმე: 1/5 მიდიოდა ქალაქის საკრთინისათვის და 4/5 კი ქალაქის დეპოზიტორში.

დამკვეთი: იყო რაიმე უბედურება მოსალოდნელი ფინანსური მხრით ომამი?

მოწმე: არა.

შემდეგი მოწმე ხმოსანი მენდელი. დამკვეთი: რა გავლენას ახდენდა ნიკოლაძე ხმოსნებზე?

მოწმე: როგორც ინტელიგენტი და მცოდნე, ცხადია, კარგ გავლენას ახდენდა ჩვენზე.

ნოკლაძე: გიმაღლებით რაიმეს, თუ გაცნობდებით ხოლმე?

მოწმე: არაფერი შეგვიჩნევია.

დამკვეთი: საკათედრო ტაძრის ამგებ კომიტეტში იყვნენ ისეთი პირები, რომ დამოკიდებული ყოფილიყვნენ ნიკოლაძისაგან?

მოწმე: არა, ამ კომიტეტში მეც ვიყავი და ჩვენ სრულიად სხვის დამოუკიდებლათ ვიქცეოდით მხოლოდ რჩევას კი ვსთხოვდით ხოლმე როგორც მცოდნე პირს: შემდეგი მოწმე ო. ო. კუფარაშვილი, ქალაქის საბჭოს მდიენათ ნაყოფი.

დამკვეთი: კუფარაშვილი ეციხება როგორი ანგარიშები სწარმოებდა გამგეობაში: ემჩნეოდა უწყისობა ან გიმაღლებდნ რას მეს?

მოწმე: არაფერს.

ნ. ნოკლაძე: ვცდილობდი თუ არა მე, რომ ერთსულოვნება და შეთანხმება ყოფილიყო ხმოსნებში?

მოწმე: დიახ, ძალიანაც სცდილობდით. იყო ისეთი შემთხვევა, თუ ვინმე რაიმე აზრს არ ეთანხმებოდა, ნიკოლაძე სცდილობდა არ გადაეწყვიტა საკითხი ისე, თუ ისიც არ დაწმუნდებოდა სინამდვილემი.

დამკვეთი: დანტერესებული იყო თუ არა ნ. ნიკოლაძე, რომ ყოველი მხრით გაეშუქებია საკითხი?

მოწმე: დიახ.

შემდეგ კითხულობენ ბრალმდებლისა და დამცველებისაგან ჩამოწერილ კითხვებს, რაზეც პასუხი უნდა ვასცენ ექსპერტებმა.

(დასასრ. აქნება)

კარგი მომენტი

(ქუთაისის გუბერნიის სასაფლაო სამეურნეო აღწერის გარშემო).

ხშირად ჩვენს პრესაში გაისმის სამართლიანი საყვედური: რომ ჩვენ ჩვენს ქვეყანას ვერ ვცნობთო.

იმ დროს, როდესაც ჩვენი საუცხოო ისტორიული ნაშთებით დანტერესებული ევროპელები ხშირად ექსკურსიებს მართავენ ჩვენს დაბა-სოფლებში, ჩვენს ახალგაზრდობის 90 პროც. არ იცნობს ჩვენს პატარა, მაგრამ ლამაზ და კობტა ქვეყანას.

ჩვენი სტატისტიკის უმრავლესობა ზუსტად უზომოდ სტატისტიკური ქუთაისის ბუღალრს და ერთხელაც არ იფიქრებს შეისწავლოს თავისი ქვეყნის ავი და კარგი.

თუ რა მნიშვნელობა აქვს, საზოგადოვ, ექსკურსიებს და კერძოთ მშობელი მხარის შესწავლას, ამაზე ბევრი ლაპარაკი ზედმეტად მივაჩინა.

ჩვენ გვინდა ჩვენი სახ. ყურადღება მივაქციოთ ახლანდელ მომენტს, რომ ამით იქნება ისარგებლონ ჩვენმა ყმაყლეებმა.

როგორც მოგხსენებათ, ამ ეპოქა ქუთაისის საგუბერნიო საერობო აგრონომის თაოსნობით შეუდგნენ სოფლის მეურნეობის აღწერას. მთელს გუბერნიაში იქნება ერთი საგუბერნიო, 9 საზრო, 27 უფროსი, 54 უნტროსი ინსტრუქტორი და 202 რევისტრატორი (ამწერელი) პირველს მიეცემა დლიურად ათი მანეთი და რკინის გზის პირველი კლასის ბილეთი. მგორებს მიეცემათ 7 მ. და ათი შაური, მესამეთ 4 მ. და ათი შაური და მეოთხეთ კი სამ სამი მანეთი დღე და ღამეში. მუშაობა გასტანს ერთ თვეს 10 ივნისიდან, 10 ივლისამდე.

საკითხი ის არის, თუ ვინ უნდა გავზავნოს ამ სტატისტიკის შესარებად. თანამხად გუბერნიის აგრონომის სურვილისა საქროა გაიგზავნოს სოფლის მასწავ-

ლებლები და ახალგაზრდა სტუდენტები, მასთანვე დიდი უპირატესობა უნდა მიეცეს ადგილობრივ მცხოვრებთ, რადგან ისინი უფრო გაცნობილი არიან თავის კუთხესთან. მაგრამ, როგორც ყოველთვის, ახლაც ეს სურვილი სურვილად დარჩა. ნათლიმაზობამ თავისი გაიტანა და ბევრს ადგილებში ისეთი პირები დანიშნა, რომელთაც არავითარი წარმოდგენა არ აქვთ ადგილობრივ ცხოვრებაზე, და იმდენათ არიან დანტერესებული ამ საქმეში, რამდენათაც მათთვის ეს მატერიალურად არის საკირო.

სასურველი კი იყო ეს საქმე დაევალებით ისეთებისათვის, რომელთაც შესწავლათ ცოდნა და გამოცდილება და ხალხშიც ნდობა აქვთ მოხვეჭილი, თორემ ჩინოვნიკური შესრულება საქმისა მხოლოდ ცარიელი დაკარგა იქნება ფულისაც და დროისაც. ა. ნ.

საეროპო ურლოვის უბედობა

ახლა, როდესაც საერობო ყრილობის ხანმოკლე მუშაობა შესწყდა და პრესის აზრიც მის შესახებ გამოთქვა, ჩვენ უფლებამ გვაქვს თავი მოვუყაროთ ყველა იმას, რაც დავგანახავთ, როგორც თვით ყრილობამ, აგრეთვე მის გარშემო ატეხილმა კამათმა. ეს მით უფრო საყურადღებოა, რომ ამისთანა მოვლენები კავკასიის ცხოვრების მრავალ კარგსა და ავს ააშკარავებენ სავოგადოვ და კერძოდ ჩვენ, ქართველებს გვაჩვენებენ: ვინ არის ჩვენი კათოლიკე-სულნე, თუ ჩვენი მტერი და საითკენ უნდა იყოს მიმართული ჩვენი ცდა და მუშაობა მომავალში, რათა აღარ მოვსტყუვდეთ და შრომა ჩვენი ნაყოფიერი გამოდგეს ჩვენი ერისათვის.

რასაკვირველია, ჩვენ ვერ დავიჯერებთ, რომ სომხები ვითომც ჩვენს კეთილ დღეობაზე ფიქრობდნენ, ვინაიდან, როგორც სხვა დროს, ისე ეხლაც ისინი სცდილობდენ, ჩვენში, მომავალ ერობაშიაც ისე ყოფილიყვნენ გაბატონებულნი, როგორც გაბატონებულნი არიან საქალქო თვითმართველობაში. ამის სისრულეში მოსაყვანათ სომხის პლუტოკრატები დემოკრატიის სამოსელში გაეხვიენ და 1890 წლის საერობო პროექტის წინააღმდეგ მითომ გაილაშქრეს, რომ იგი ვითომც არადემოკრატიულია და მის განხორციელებით მუშათა და გლეხთა ინტერესები ვერ იქნებოდა დატული. ის კი დააიწყდათ, რომ სწორედ ამ დაწუნებულ არა დემოკრატიულ, წოდებრივი ხასიათის მქონე პროექტს თვითვე სომხები თხოვლობდნენ სულ რამდენიმე თვის წინად ლ. გ. თუმანოვიც მისი განხორციელების მომხრე იყო.

გასიყვარული უფრო ის არის, რომ სომეხ-კაპიტალისტთა ორგანო „კავკ სო.“ მოითხოვდა ერობის ამ პროექტის განხორციელებას ძირითადი კანონების მე 87 მუხლის ძალით და საერობო ყრილობაზე კი ვის წინააღმდეგ გამოილაშქრეს იმავთვის წარმომადგენლებმა და ეს გზა პროექტის განხორციელების დაზვემს, ვითომდა როგორც არა დემოკრატიული.

ცხადია, აქ სომხებს უფრო სხვა რაიმე ინტერესებდათ, ვიდრე თვით ერობა და კავკასიის მცხოვრებთა კეთილდღეობა: 1890 წლის პროექტი მათ არ ანიჭებს იმ უპირატესობას, რასაც აძლევს მათ მიერ წამოყენებული პროექტი.

ამ გვარად სომხებმა ერთხელ კიდევ აიფარეს გარემოების შესაფერი ნიღაბი, მაგრამ ეს ნიღაბი იმდენად გამსჭვირვალე გამოდგა, რომ ყველამ დაინახა მათი ნამდვილი სახე. ამას ვერ ხედდენ მხოლოდ ჩვენი დასელები. ნებისთ თუ უნებლიეთ, მათ დაიჯერეს სომხების „დემოკრატიზა“ და ესენიც 1890 წლის პროექტის წინააღმდეგ გამოვიდნენ. ექვი არ არის, რომ ამ პროექტს დიდი და ძლიერ დიდი ნაკლიცა აქვს, მაგრამ ავიწყდებათ, რომ იმ შემცირებული ცენზის მეშვეობით რომელსაც მოითხოვენ კავკასიის მომავალ ერობისათვის, გლენობასაც შეუძლია მიიღოს მონაწილეობა არჩვენაში.

ფრიად საინტერესოა ჩვენთვის ის, რაც გამოაშკარავა რუსეთის მემარცხენე, განსაკუთრებით კადეტთა პრესამ, კავკასიის ერობის საკითხში.

ამ მიმართულების ორგანოებმა საერობო ყრილობის უმრავლესობის მოქმედებას უწოდეს არადემოკრატიული და ფეო-

დალთა სულისკვეთების მატარებლათ დასახეს მიღებული პროექტის მომხრეები. როცა ამ ორგანოებს შენიშვნა მისცეს ყრილობაში მონაწილეთ, თქვენთვის ყალბი ცნობები მოუწოდებიათ, და ჩვენს ჯერ ჯერობით ის გვინდა მხოლოდ მოგვცენ, რაც შიდა რუსეთში დიდი ხანია განხორციელებულია და ჩვენ დიდის აღტაცებით შევხვდებით ერობის აწმობულ სახის რეფორმას, როცა რუსეთში იქნება იგი მოხდენილი, კადეტთა ორგანოებმა თავისი გაიმეორეს, თქვენ უნდა მოგეთხოვათ ნამდვილი დემოკრატიული ერობა.

შიდა რუსეთის გუბერნიებში, რომლის მცხოვრებთაც ვერ დასწამებენ ვერავითარ სებარატისტობას, ვერ მოითხოვენ ერობის ახალი პროექტის განხორციელება, ვინაიდან მთავრობას არა სურს არავითარი რეფორმა ერობისა და ჩვენ კავკასიელებს,

მოგვცემდნენ დემოკრატიულ ერობას? არა, ასეთი ყურადღების ღირსათ მთავრობას არას დროს არ მოუწინავართ და არც ვგონია, ასეთი წყალობის თვალთ გადადომებდა ჩვენთვის.

ეს თვითონ კადეტებმაც კარგად უწყვიან. ამ გამოვლიან კადეტებისამ ცხად ჰყო ერთი გარემოება: სომხები და რუსის კადეტები იმდენად დაახლოვდენ ერთმანეთთან, რომ ერთმანეთის ინტერესებს თავგამოდებით იცავენ. კადეტებმა თავს იღვეს ჯერ სომხების ავტონომიის პრობლემა და ეხლაც მხარი მთლად მათ დაუჭირეს ერობის საკითხში.

მეორე მიზეზი კადეტების მიერ კავკასიის ერობის უარყოფითი მოპყრობის არის მათი ნამდვილი სულის კვეთება. კადეტები თავიშენ იმავე აზრისანი არიან განაპირა ერობა შესახებ, როგორც მემარჯვენენი მხოლოდ იმ გარჩევით, რომ მემარჯვენენი აღიარებენ სახალხოდ თავისს მრწამსს, არა მალავენ. ხოლო კადეტების ნამდვილი სულისკვეთება მარტო ამისთანა შემთხვევაში აშკარავდება ხოლმე. მათ კარგად ესმის, რომ თუ ახალი, უფრო დემოკრატიული ერობა მოითხოვენ კავკასიისათვის, სრულდებით არ მისცემენ ერობას კავკასიას და განა კეთილის მოსურნე ეტყუიდა კავკასიის მოითხოვეს ის რომ განხორციელება მთავრობამ რუსეთის შიდა გუბერნიებშიაც სასურველათ ვერ ცნო?

პირიქით, სწორედ საწინააღმდეგო სურვილს შეეძლო ეკარანახებინა კადეტებისათვის მათი აზრი.

ამგვარად, ჩვენს კეთილდღეობაზე ისე ვეზრუნავენ მემარცხენე კადეტები, როგორც ნამდვილ მემარჯვენენი.

სახ. სათათბიროს ბელი.

„ბანკეტზე“ წარმოთქმული სიტყვა გამართდა. 16 მაისს მოწვეულ სახ. სათათბიროს 16 ივნისს ითხოვენ...

სახელმწიფო სათათბიროს განახლებული სესია, რომ ხანმოკლე იქნებოდა, ამაში ჩვენ დარწმუნებული ვიყავით, მაგრამ მას მხოლოდ თუ ერთი თვის ვადით მოიწვევდნენ, ამას კი ვერ წარმოვიდგენდით...

ამას წინად გამართულ „ბანკეტზე“ ხალხის წარმომადგენელთა არჩეულმა პირმა რომიანკომ შტაურმერს ახარა, შენ ნურას ინდულეზ სათათბიროს დღენი და თვლილიაო, და დღეს ეს კეშმარტებდა იქცა...

რომიანკო სიხარულით მიგებებია ასე საჩქაროდ სათათბიროს დათხოვნას... რუსეთის რომ თეორიულ მუშაობას ვერ ურიგდება და ვერ ეგუება, ეს კარგა ხანია ჩვენთვის ცხადი ვახდა. გვინდა მხოლოდ ვითოხოთ: ამ ერთი თვის რისთვის იწვევდენ სათათბიროს, ან რომელი საკითხების გასარჩევად? როგორც ვიცით, მომავალ სათათბიროს სესიაში განსახილველად უნდა წარუდგინათ შემდეგი საკითხები: 1) ქალაქის თვითმართველობათა, 2) გლეხთა

საკითხი 3) კავკასიის ერობის საკითხი და სხვა მრავალი წერილობანი.

ჩვენ არ ვიცით, რუსეთის „პარლამენტი“ ამ საკითხთა შორის, ერთნაირად განმავლობაში, რომელი საკითხი ხილვას მოასწრებს...

ჩვენ რომ მარკოვ მეორის ამბავი ვიცით, ის ერთი თვის განმავლობაში ერთი საკითხის შესახებაც ვერ დაამთავრებს თავის სიტყვას...

მაშ, რას მივაწეროთ ასე მოულოდნელად სათათბიროს დახურვა?

კოოპერაციის შესახებ.

სახელმწიფო სათათბირომ კოოპერაციის შესახებ კანონპროექტი სახელმწიფო საბჭოს წარუდგინა.

როგორც თავის დროზე ვსწვრიდით, „კოოპერაციულ მოძრაობას რუსეთში გაბატონებული მართველი წრეები იმ თავიდანვე აღმაცერად და უნდობლად უქეცროდნენ. დღეს ვინ არ იცის, თუ რა დიდად ღვაწლი დასდვა რუსეთის მოუწყობელ ცხოვრებას „მომხმარებელთა საზოგადოების არსებობამ“.

იმ დროს, როდესაც პრემიერმინისტრი ისასტოკად ილაშქრებდა სპეკულიანტების წინააღმდეგ და ათასგვარ გევმას აღგენდა, მაგრამ მინც არა გამოდიოდა რა, ამ დროს ხალხის თანამშრომლობით მოწყობილს, წყნარად, მაგრამ ნაყოფიერად მომუშავე კოოპერაციულ საზოგადოებათ, მცხოვრებთათვის უკვე დიდი სარგებლობა მოჰქონდათ. კოოპერაციას არა მარტო ხელმოკლე მასა აფასებდა და პატივცემდა, არამედ მასში ჩაეროვნენ და დიდ მონაწილეობასაც ღებულობდნენ დიდი მოხელებიც. ერთი სიტყვით, ყველას ეგონა, რომ დიდათ სასარგებლო კოოპერაციამ რუსეთში ფეხი მოიკიდა და თანდათან გაფურჩქნა, გაფართოვებს მიეცემაო, მაგრამ ეს მოსახრება არ გამოდგა მართალი.

საქმლმწიფო საბჭოში მჯდომი „მსვენურები“ ისე უფროთხიან კოოპერაციულ მოძრაობას, მათ საჯაროთ განუცხადებიათ, კოოპერატივი რუსულად რომ გადათარგმნოთ „ხალხთა თანამშრომლობას“ ნიშნავს და დიდათ საშიშია რუსეთის მონარქიისათვის სო.

რუსეთის პროგრესიულ ნაწილს მართებს ახლავე ჯეროვანი ყურადღება მიაქციოს ამ საკითხს

სახელმწიფო სათათბიროს განახლებული სესია, რომ ხანმოკლე იქნებოდა, ამაში ჩვენ დარწმუნებული ვიყავით, მაგრამ მას მხოლოდ თუ ერთი თვის ვადით მოიწვევდნენ, ამას კი ვერ წარმოვიდგენდით...

მცირე შენიშვნა.

კვირას ბუღალრის გარშემო დიდძალი მოსიერნე ხალხი იყო. აუარებელ ბავშვთა გროვა ამავე დროს ქვას და ჯოხს უშენ და ვილაც ქეუზაზე შემოილ ქალიშვილს. საკოდავი მათ ემალებოდა გაუფალ მოსიერნე ხალხში, მაგრამ ცქვიტ ბავშვთა ხრო მინც გამოინახავა ბროგორც ბუს ჩიტები დახვევა ხოლმე იცნევეოდა, ახელდებდნენ შეურაცხოვას აყენებდენ, ყვი-

ა - ბე.

ser.

